

Kako so sveži bili, kako nežni cveti...

Silhueta.

Spisal Karel Senčar.

sakikrat, ko se budi zunaj po zimskem mrtvaškem spanju novo življenje, ko zavejejo tople pomladne sape, ko začno pluti po drevesih življenja topli sokovi — se tudi človek čudovito prerodi, prenovi, omladi . . .

In v teh jasnih in svežih, teh toplih in vonjivih pomladnih dneh mi neka posebna slast zapolje po žilah, ko sedem po večurnem delu k široma odprtemu oknu ter zrem venkaj na vrt . . .

Na vrtu cveto kostanji.

Med gostim, velikim zelenim listjem trepetajo v čistem zraku podolgovati cvetni grozdi. Mladeža cvetja tanki, nežni lističi se bele med debelim, podolgovatim listjem. In zafira lahne sapice nežno poljubljajo cvetove, se na lahno dotikajo listja, da tiho, tajno šumi v vrhovih . . .

Neka mehka otožnost mi v takih trenutkih vsekdar lega v srce. Neka tiha melanholija se me polasti ter mi čara pred dušo podobe iz preteklih dni, ko so takisto cvetli kostanji . . .

Cvetli so — a cvetovi so se osuli — osuli . . .

No, napol otrok sem še bil — v šestem gimnazijskem razredu — mladenič dolgih, kodrastih las in lahke duše; neznani so mi še bili življenja boji, življenja nadloge, življenja trpljenje . . .

Stanoval sem konec mesta v mestnem kopališču.

Tik stene našega poslopja, pod okni moje sobice je leno tekkel oni meni tako priskutni potok, ki je bil vedno napol kalen, in kateriga je prijatelj Čuk nazval nekdanj docela primerno »Kalužnico«.

Onkraj potoka pa je bil drevored z vitkimi, visokovrhnimi kostanji in drogi.

Ko se spominjam teh kostanjev, ko mi stopajo pred mračno dušo ti pestro-zeleneči vrhovi, ko si domišljam, da se zibljejo onkraj potoka cvetni grozdi — tedaj se mi pogreza duša nazaj v tople, solnčne dni cvetne mladosti, in za hipe se mi vrnejo ona blažena leta tihe sreče in mirnega zadovoljstva, čistega življenja in neskalsjenega srčnega veselja . . .

A ko se zamislim v dni onega zelenja, onega nežnega cvetja, mi vstaje pred dušo dvojje oseb, katerih žalostne tragedije tiha priča

sem bil jaz, opazujoč ju iz svoje sobice, izza onih zastarelih, obledelih džutovih zaves na malih oknih . . .

* * *

Ko je kopnel sneg, je »Kalužnica« narasla; jezno je bobnela pod mojim oknom ter me motila, ko sem deklamoval Homerjeve verze.

A čez par dni se je že nekoliko umirila; padala je ter tekla zopet leno, in nje voda je bila zopet zabrisano umazane boje . . .

In veje kostanjev so poganjale popke.

Raz vedro nebo je pripekalo zlato solnce ter dajalo življenja soku v drevesih hitrejši tok. In kakor da koklja s svojo toploto življenje mladim piščetom, tako je solnce božje porodilo s svojim toplim sojem nešteto cvetov.

O tem času sem odpiral okna ter z veseljem in s kipečo radostjo dihal vase sveži pomladni zrak . . .

Takoj po obedu sem redno slonel pri oknu. Knjiga je mirno ležala pred menoj na blazinici; učil se ravno nisem s posebno vztrajnostjo, raje sem gledal.

Gledal sem raje v svet ter sanjaril in snoval naklepe.

Gledal sem v svet — to je, strmел sem v »Kalužnico«, opazoval kostanje onkraj potoka, motril bele, z drobnim, presejanim prodcem posute poti mestnega šetališča.

Šetavcev pa navadno o tem času ni bilo na izprehajališču. —

A vkljub svoji sanjivosti in razmišljenosti sem nekoč začel opazovati, da prihajata dan za dnevom o tem času v drevored dva mlada človeka, krasno dekle in mladenič kakih šestindvajsetih let.

Navadno sta se parkrat pošetala po belem potu med kostanji, potem pa sta sedla.

Ne vem, ali je bil le samo slučaj, ali pa jima je bila klop nasproti mojemu oknu priljubljena izakega posebnega vzroka — a sedela sta navadno na tisti klopici.

No, lepa ni bila ta klop. Bila je iz navadnega smrečjega lesa in že očrnela je bila; a ko sta se vili dolgi mladenkini kiti čez staro nje naslanjalo, ko ji je visela nežna, obla ročica čez začrnelo nje prečnico, se je zdela tudi meni ta povsem vsakdanja klop obdana z nekim tajnim čarom.

Skrivaj sem opazoval izza džutovih zaves mladi parček.

Gledal sem ju, kako sta se ljubila, gledal, kako sta si stiskala roke, kako sta se naslanjala drug na drugega, kako sta si zrla v oči . . . In gledal sem ju, kako sta se liki golobji par na strehi na-

gibala drug k drugemu, kako sta se jima zbliževali glavi in se jima ustnice spajale v poljub . . .

Nad njima pa so cvetli kostanji. In nežni cveti so se tiho šepetaje zibali nad njima.

Mladca pa sta se menda pogrezala v sladke misli, v osrečujoče sanjarije o življenja in ljubezni pomladi . . .

* * *

Polagoma pa se je drevored začel oživljati.

Prihajala je gospoda iz mesta; prihajale so bledolične, sanjavo zroče deve; prihajali so dijaki z malimi, na stran potlačenimi klobuki, puščeč papiroske in prešerno se smejoč . . .

Tedaj pa sta ljubimca odhajala — roko v roki, zroč si v svetle, od ljubezenske strasti razpaljene oči, občudujoč drug drugega . . .

* * *

To se je ponavljalo dan za dnevom. —

A nekaga dne ju ni bilo več. —

Moj Bog, kako smo vsakdanji, kako majhni, kako navezani na zemljo, po kateri lazimo, na ljudi, katere gledamo vedno v svojem obližju, katerim smo se privadili, kateri so nam — rekel bi — tako že nekako domači.

Da, v tem se kaže vsa naša slabost, vsa naša nesamostalnost, da si nismo sami dovolj, da moramo nekaj imeti, s čimer si zadovoljujemo nemirno srce, in da čutimo takoj nekako praznino, ako izgubimo to mamilo. V tem se kaže vsa naša banalna malenkost, da nam srce vedno hrepeni po onem, čemur smo se privadili, čemur smo se prilagodili . . .

I jaz sem pogrešal onih sestankov, katerih tihi opazovavec sem bil doslej.

Ne — sestankov samih nisem pogrešal. Pogrešal sem le — njo!

Nisem je več videl.

In kako je vsa duša moja hrepenela po nji! Kako sem ure in ure postajal za džutovimi zavesami ter zrl črez potok na klop, ki je bila ali prazna, ali pa so sedeli na nji tuji, neznani ljudje.

In često sem naslanjal vročo glavo ob blazinico na oknu ali pa ob mrzlo steno, da bi utešil hrepenenje, ki mi je gorelo v duši, da bi umiril fantazijo, ki se mi je bavila le z njeno podobo.

In zakaj?

Sem jo li ljubil?

Ne vem. — A mislim, da ne.

In vendar! — Nekaj kakor mehka poezija mlačnega pomladnega večera mi je zavelo pri spominu nanjo v moji duši.

In mislil sem često in često nanjo. In mislil sem na kostanjeve cvete, ki so se zibali nad ljubečima. — In mislil sem, kako so nežni, kako sveži bili ti cvetovi . . .

* * *

Minili sta dve leti. —

Pomlad je bila . . .

Posedal sem v svoji sobi pri suhoparnih knjigah, zunaj pa je budila Vesna novo življenje — življenje tako krasno, pestro in veselo.

Kostanji so zeleneli in cvetli. Šetavci so z zadovoljstvom zrli v široke vrhove ter se naslajali s krasoto kostanjevega cvetja. —

Tedaj sem zopet dan za dnevom slonel ob oknu ter gledal v svet. —

In nekega dne sta spet prišla.

On je bil bolan; ona ga je vodila, in močno se je naslanjal in opiral nanjo.

Bil je bled in kašljal je. Tudi ona je bila blede; zamišljeno je zrla na pot predse. Le zdaj in zdaj, ko je bolnik krčevito zakašljaval ter se ustavil ter se z vso lahko težo svojega izžetega telesa naslonil nanjo, ga je pogledala s skrbnim in nekam boječim pogledom v upadli, blede obraz.

In spet je povsila oči . . .

Kake trikrat, štirikrat sem ju videl, potem pa ju spet ni bilo več.

* * *

Brezposelno sem hodil po mestnem trgu.

Na trotoarjih, ob prodajalnicah in na sličnih križiščih so postajali ljudje.

V zvoniku so skladno zveneli in brneli zvonovi.

»Pogreb« — sem mislil. Polagoma sem stopal po tlaku, da bi pričakal izprevod.

Polagoma so zavili iz široke ulice.

Prikazal se je križ, črno oblečeni izprevodniki, voz, duhovniki, pogrebci.

Žalno so zveneli zvoki mrtvaških pesmi. ' .

Za krsto je korakal že postaren gospod. Nanj se je naslanjala vitka, mlada žena, ovita v tanki, do tal segajoči pajčolan.

Plakala je.

Ko so polagoma stopali mimo mene, sem jo spoznal; bila je znanka iz drevoreda.

* * *

In spet je prišla, sama, črno oblečena.

Sedla je na klop ter zaplakala, zaihtela.

Vse telo ji je drhtelo. Solze so ji polzele med prsti po obli, beli roki proti črnim rokavom tanke obleke . . .

Veter je majal široke vrhove ter otresal rdečkasto-bele cvetove; nežni lističi so se kakor igraje vrteli v vzduhu, se sipali na plakajočo mlado ženo, padali v vodo, na katere površju so se polagoma pomikali dalje po kalni »Kalužnici«.

Mlada žena pa je plakala pod kostanji.

Šele čez dalje časa je odšla. —

Proti večeru pa je nastala burja; veje kostanjev so se vile pod mogočnimi sunki jeznega viharja ter sipale raz sebe mlado cvetje...

Po burji se je ulila ploha.

In naliv je trgal nežne cvetne lističe ter jih metal na pot, v blato, v umazano-rjavo »Kalužnico«.

In ko je ponehala burja, ni bilo na drevju nič več belih cvetov; v blatu so bili pokopani, in redki šetavci — večinoma delavci — ki so se vračali po ti poti, so jih neusmiljeno gazili s svojimi velikimi, težkimi črevlji . . .

Iz svoje sobice sem zrl v mokro zelenje kostanjev, med katerim so se zibali grozdi brez lističev. Gledal sem zamišljen blatno pot, motril mokro, z odpadlim listjem krito klop.

In spominjal sem se mladenke, spominjal se njenega ljubimca — spominjal pomladnih poldnevov pred dvema letoma — spominjal, kako so tedaj pestro cvetli kostanji . . .

In takas se mi je prvič vsiljevalo spoznanje, da se tudi našega življenja sreča ospe kakor nežni cvet kostanjev. Temna otožnost se mi je kakor z nekim mokrim ovojem tesno oklepala vznemirjenega srca.

In v duši mi je zazvenel oni stari, znani motiv:

»Oj, kako so sveži bili, kako nežni cveti . . .«

